

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 2024 р.

РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за
освітньою програмою Податкова та митна справа
на тему: **«Місцеві податки і збори та їх роль у формуванні доходів
місцевих бюджетів»**

Виконавець

студент 42 групи факультету фінансів,
банківської справи та страхування

Прохода Артем Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Дубовик Ольга Юхимівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2024

ВСТУП

Актуальність теми. Становлення, подальший розвиток і зміни у формі країни завжди мають тенденцію до реформування податкової системи для адаптації до вимог функціонування країни в певний період. Підвищення ефективності фінансової діяльності країни потребує реструктуризації податкової системи та вдосконалення таких важливих факторів, як місцеві податки та збори. Вони мають зміцнити місцеві бюджети та розширити фіскальну автономію. Ефективне використання місцевих податкових органів є важливим засобом зміцнення фінансової системи України. Існує потреба та можливість підвищити ефективність місцевих податків як засобу фінансової підтримки розвитку територіальної громади, особливо в контексті бюджетної делегації та проголошення стратегічного підходу до національної політики, гармонізованої з європейськими цінностями. Територіальна автономія та єдність територіальних громад.

Дійсно, самі доходи місцевих бюджетів залишаються, на жаль, незначними, включаючи місцеві податки та збори, перспективний фіскальний інструмент, який може стати потужним джерелом задоволення поточних потреб місцевої влади. Проте існуюча система оподаткування не дозволяє використовувати систему місцевих податків як ефективно джерело наповнення місцевих бюджетів, що актуалізує необхідність її радикального, але поступового реформування.

Питаннями місцевого оподаткування займалися відомі вітчизняні економісти І. Лопушинський, М. Черновська, О. Данілов, А. Даниленко, О. Кириленко, В. Кравченко, А. Крисоватий, І. Луніна, В. Суторміна та ін., В. Федосов, С. Юрій та ін.

У сфері місцевого оподаткування одним із ключових питань є співвідношення між національною законодавчою владою, виконавчою владою та місцевою автономією. У теорії чи на практиці питання місцевого оподаткування часто розглядаються з точки зору відносин між «державою» та «місцевою автономією». Місцеві податки і збори встановлюються представницькими

органами вищого рівня і здійснюються місцевими органами влади. Взаємодію державної та місцевої автономії у цій сфері можна вважати формою автономії місцевої влади. Податки мають бути запроваджені як місцеві податки, а не розпорошені на села, міста та житлові масиви, як зараз.

З огляду на зазначене, а також з огляду на розвиток сучасних трансформаційних процесів, пов'язаних із запровадженням, аналіз проблеми оподаткування місцевих податків і зборів, а також пошук перспективних напрямів підвищення їх фіскальної значущості набуває надзвичайної актуальності. важливо. Модель управління ринком в Україні.

Мета і завдання бакалаврського дослідження. Основною метою роботи є проведення комплексного аналізу теоретичних і практичних аспектів функціонування місцевої податкової системи з метою визначення напрямів її подальшого реформування.

Відповідно до поставлених цілей у плані роботи вирішуються наступні теоретичні та практичні завдання:

- Проаналізувати еволюцію установок місцевих податків і зборів, щоб визначити закономірності розвитку на кожному етапі;
- Теоретичний підхід, що окреслює природу місцевих податків і зборів та визначає їх роль у зміцненні фіскального потенціалу місцевої влади;
- Дослідити механізми надходження місцевих податків і зборів до бюджету;
- Оцінити вплив місцевих податків і зборів на податковий потенціал України; • Визначити напрями зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів;
- Вивчати іноземний досвід місцевого оподаткування;
- Окреслити поточні проблеми та запропонувати шляхи вдосконалення системи збору місцевих податків.

Об'єкт бакалаврського дослідження – система місцевого оподаткування.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають у процесі сплати місцевих податків і зборів.

Основним матеріалом для бакалаврської роботи є праці відомих вітчизняних і зарубіжних економістів та результати досліджень сучасних учених. Ці матеріали ілюструють різні аспекти місцевих податків та механізми їх справляння.

Інформаційною основою дослідження є Податковий кодекс, законодавство України, нормативні акти, статистичні дані з Департаменту фінансів Одеської міської ради, а також відповідні літературні джерела, навчальні матеріали і інформація з інтернет-ресурсів.

У даній роботі використані методи діалектичного наукового аналізу та системні методи дослідження теоретичного рівня формування місцевих податків. У цьому методі застосовуються аналіз, синтез, аналогія, статистичні методи групування, метод діаграм і таблиць, історичний метод і метод узагальнення. У першій частині використовується метод фундаментального аналізу, у другій частині використовується метод вивчення фактів, явищ і існуючих практичних реалій, у третій частині використовується метод постановки цілей і пропозицій щодо їх досягнення.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра має наступну структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (58 найменувань) та 2-х додатків на 2-х сторінках. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок. Робота містить 2 таблиці, 15 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади формування системи місцевого оподаткування**» досліджено сутність місцевих податків і зборів, їх еволюцію, специфіку та законодавче регулювання в Україні.

У другому розділі «**Аналіз стану надходжень місцевих податків і зборів в Україні**» здійснено аналіз ефективності функціонування місцевих податків та зборів у вітчизняній економіці та аналіз справляння місцевих податків і зборів на прикладі м. Одеси, а також дано оцінку податкового потенціалу територій України в умовах децентралізації.

У третьому розділі «**Необхідність та шляхи реформування системи оподаткування місцевими податками і зборами**» розглянуто досвід справляння місцевих податків та зборів іншими країнами, запропоновано комплекс поетапних заходів для удосконалення оподаткування в Україні.

Висновки

У сучасному громадянському суспільстві важливо, щоб місцеве самоврядування було фінансово незалежним, і це напрямок стає ключовим для його формування. Ця незалежність великою мірою залежить від сталого механізму забезпечення власними фінансовими ресурсами, здебільшого здобутими за рахунок надходжень місцевих податків і зборів. Важливо зауважити, що ці податки і збори виконують не лише фіскальну функцію, але й спрямовані на стимулювання підприємницької ініціативи, розвиток місцевої економіки та ефективне використання природних ресурсів регіону.

В Україні можна ефективно використовувати принцип розгалуженої системи місцевих податків з розумними обмеженнями, що дозволить місцевим органам влади мати стабільніші джерела доходів. Потрібно розширити повноваження місцевих органів установлювати місцеві податки і збори, враховуючи зарубіжний досвід. Система місцевих податків повинна бути дворівневою - місцевою та регіональною. Основними місцевими податками повинні бути майнові податки та податок на доходи фізичних осіб, а також місцеві акцизи.

Дослідження особливостей місцевого оподаткування, як у зарубіжному, так і вітчизняному контексті, показує, що ці податки мають значний потенціал для фінансування бюджету та регулювання соціально-економічних процесів у суспільстві.

Реформування МПіЗ, спрямована на зміцнення їх фіскальної ролі, повинна включати не лише введення деяких загальнодержавних податків у їхній перелік, але й розширення переліку місцевих податків, які визначають оплату конкретних місцевих послуг та відображають політику місцевої влади. Іншими словами, другий напрям реформи системи місцевого оподаткування передбачає введення

податків із цільовим призначенням для фінансування певних місцевих послуг, наприклад, прибирання вулиць, освітлення, вивіз сміття, догляд за парками та іншими об'єктами. Це робить видаткову частину місцевого бюджету більш прозорою і сприяє підвищенню рівня податкової культури.

Проведений аналіз податкового потенціалу регіону показує, що ключовими факторами розширення податкових можливостей є створення сприятливого податкового середовища для розвитку підприємницької діяльності, активізація інвестиційних потоків регіону та залучення суб'єктів господарювання до процеси виробництва і розробки. Виявлений під час дослідження низький рівень податкової культури в регіонах України зумовлює необхідність її підвищення та водночас запровадження якісного податкового контролю відповідно до норм податкового законодавства.

Важливим фактором у цьому контексті є зацікавленість як контролюючих органів, так і платників податків у ефективній взаємодії в податковому процесі. Враховуючи проведену в країні реформу фінансової децентралізації, видається доцільним передати повноваження з управління сплатою місцевих податків на муніципальний рівень .

Створення сприятливого податкового клімату, лібералізація податкової системи та створення оптимального податкового навантаження підвищить ефективність економічної діяльності в регіоні, збільшить прибутковість підприємств та податкові надходження до місцевих бюджетів, посилять фінансову підтримку регіони. Поряд з цим проведений аналіз вказав на неефективність проведеної реформи децентралізації в деяких регіонах, а саме було знехтування питання податкоспроможності та рівня самостійності об'єднаних громад.

Проведений аналіз показав значну відмінність у результатах до і після проведення реформи децентралізації. Відмінність в результаті може вказувати на те, що в деяких регіонах децентралізація дала негативний результат, а саме об'єднання деяких населених пунктів в ОТГ призвело не до покращення, а до погіршення податкового потенціалу. Наприклад, населені пункти з високим потенціалом об'єдналися в одну ОТГ, а з низьким в іншу. Також може бути, що

в одній ОТГ частка населених пунктів з низьким податковим потенціалом перевищує ніж ті, що з високим, тим самим роблячи їх дотаційно залежними.